

Na osnovu člana 2. stava 3. tačke h), člana 7. tačke b) i članova 39., 43., 44., 46., 47. i 70. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 09/05, 76/06 i 32/07), Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine, na 1. sjednici od 29.01.2026. godine, donosi

ODLUKU
o provjeri autentičnosti i prikladnosti gotovog novca
i njegovo vraćanje u opticaj

DIO PRVI - OPŠTE ODREDBE

Član 1.

(Predmet i cilj)

(1) Ovom odlukom uređuju se postupak provjere autentičnosti i prikladnosti gotovog novca, obveznici koji su dužni vršiti provjeru, vrste provjere, uređaji koji se koriste u postupku provjere, postupak vraćanja gotovog novca u opticaj i način provođenja kontrole od Centralne banke Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Centralna banka).

(2) Cilj Odluke je zaštita integriteta gotovog novca propisivanjem obaveze provjere autentičnosti i prikladnosti gotovog novca koji se nalazi u opticaju u Bosni i Hercegovini.

Član 2.

(Usklađenost sa standardima Evropske unije)

Ovom odlukom usklađuje se postupak provjere autentičnosti i prikladnosti novčanica i kovanog novca konvertibilne marke sa standardima Evropske unije, odnosno načinom i postupkom provjere autentičnosti euro novčanica i euro kovanog novca.

Član 3.

(Pojmovi)

Pojmovi koji se koriste u ovoj odluci imaju sljedeća značenja:

- a) *gotov novac* su novčanice i kovani novac konvertibilne marke kao zakonito sredstvo plaćanja u Bosni i Hercegovini,
- b) *sumnjiv gotov novac* su novčanice i kovani novac čija autentičnost ne može biti jasno utvrđena ručnom obradom ili obradom pomoću uređaja ili za koji ima dovoljno razloga za sumnju da je krivotvoren,
- c) *krivotvoreni gotov novac* su novčanice i kovani novac izražen u konvertibilnim markama, koji djelomično ili u potpunosti ima izgled novčanice ili kovanog novca konvertibilne marke, a za koji je tehničkom analizom utvrđeno da je djelomično ili u potpunosti neovlašteno izrađen ili izmijenjen. Krivotvorenim gotovim novcem smatraju se novčanice i kovani novac koji su prestali biti zakonsko sredstvo plaćanja i koje su djelomično ili u potpunosti neovlašteno izrađeni ili izmijenjeni,
- d) *neprikladan gotov novac* su novčanice i kovani novac koji su kao takvi definisani Odlukom o postupanju s novčanicama i kovanim novcem konvertibilne marke koji je neprikladan za opticaj i oštećenim novčanicama efektivnog stranog novca („Službeni glasnik BiH“, br. 88/24),
- e) *prikladan gotov novac* su novčanice i kovani novac koji su provjereni u postupku autentičnosti i prikladnosti i klasifikovani kao ispravni i podobni za vraćanje u opticaj,
- f) *osposobljeni zaposlenik* je zaposlenik obveznika koji je prošao obuku u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine i stekao status instruktora za postupak provjere autentičnosti

novčanica i kovanog novca ili zaposlenik obveznika koji je prošao obuku kod instruktora,

- g) *provjera autentičnosti* je postupak provjere gotovog novca u svrhu izdvajanja sumnjivih primjeraka i
- h) *obrada gotovog novca* je postupak brojanja i provjere autentičnosti i prikladnosti novčanica i kovanog novca, ručno i/ili uređajem.

DIO DRUGI - OBVEZNICI I VRSTE PROVJERE AUTENTIČNOSTI I PRIKLADNOSTI GOTOVOG NOVCA

Član 4.

(Obveznici provjere)

(1) Obveznici koji su dužni vršiti provjeru autentičnosti i prikladnosti gotovog novca, obradom novčanica i kovanog novca ručno i/ili putem uređaja su komercijalne banke sa sjedištem u Bosni i Hercegovini, drugi pružaoci platnih usluga u obavljanju poslova platnog prometa i svi drugi pravni subjekti koji učestvuju u obradi novčanica i kovanog novca i njihovoj distribuciji javnosti uključujući ustanove čija se djelatnost sastoji od razmjene novčanica i kovanog novca različitih valuta, kao što su ovlaštene mjenjačnice.

(2) Obveznici iz stava (1) ovog člana su dužni osigurati da gotov novac koji su primili i koji se vraća u opticaj bude provjeren u postupku provjere autentičnosti i prikladnosti.

(3) Obveznici su dužni internim aktom utvrditi procedure za postupanje u skladu s ovom odlukom.

Član 5.

(Vrste provjere)

(1) Provjera autentičnosti i prikladnosti gotovog novca se vrši:

- a) ručno, putem osposobljenih zaposlenika obveznika i
- b) pomoću uređaja.

(2) Provjera autentičnosti i prikladnosti gotovog novca podrazumijeva postupak potvrđivanja, ručno i/ili uređajem da su novčanice i kovani novac autentične i prikladne za opticaj.

(3) Ručna provjera autentičnosti novčanica i kovanog novca provodi se vizuelnim pregledom bez upotrebe dodatnih pomagala prema minimalnim standardima za ručnu provjeru autentičnosti i prikladnosti novčanica za opticaj (*Prilog 2*) i kriteriju za ručnu provjeru autentičnosti i prikladnosti kovanog novca (*Prilog 5*).

(4) Obveznici su dužni osigurati da ručnu provjeru autentičnosti novčanica i kovanog novca mogu obavljati samo osposobljena zaposlena lica koja su prošla obuku kod Centralne banke.

(5) Provjera autentičnosti i prikladnosti novčanica pomoću uređaja se provodi u skladu sa minimalnim standardima za automatsku provjeru prikladnosti novčanica za opticaj (*Prilog 1*) i na način da se novčanice klasifikuju i s njima postupa u skladu s *Prilogom 4a (Klasifikacija i sortiranje novčanica uređajima koje koriste klijenti obveznika)* i *Prilogom 4b (Klasifikacija i sortiranje novčanica uređajima kojima rukuju zaposlenici obveznika)*.

DIO TREĆI - PROVJERA AUTENTIČNOSTI I PRIKLADNOSTI NOVČANICA KM ZA OPTICAJ

Član 6.

(Način provjere novčanica)

- (1) Provjera autentičnosti i prikladnosti novčanica KM vrši se:
 - a) ručno od strane osposobljenog zaposlenika obveznika i/ili,
 - b) automatski putem uređaja za obradu novčanica koje je uspješno testirala Centralna banka.
- (2) Provjera autentičnosti i prikladnosti novčanica je potvrđivanje da su novčanice autentične i prikladne za opticaj.

Član 7.

(Minimalni standardi za provjeru autentičnosti i prikladnosti novčanica)

- (1) Ručnu provjeru novčanica iz člana 6. stav (1) tačka a) ove odluke obveznik vrši u skladu s minimalnim standardima za ručnu provjeru autentičnosti i prikladnosti novčanica za opticaj (*Prilog 2*).
- (2) Automatsku provjeru putem uređaja za obradu novčanica iz člana 6. stav (1) tačka b) ove odluke obveznik obavlja u skladu s minimalnim standardima za automatsku provjeru prikladnosti novčanica za opticaj (*Prilog 1*).

Član 8.

(Kategorije uređaja za obradu novčanica)

- (1) Uređaji za obradu novčanica koje je uspješno testirala Centralna banka svrstavaju se u dvije kategorije:
 - a) uređaji kojima rukuju klijenti,
 - b) uređaji kojima rukuju osposobljeni zaposlenici obveznika.
- (2) Uređaji kojima rukuju klijenti iz stava (1) tačka a) ovoga člana dijele se na potkategorije:
 - a) uređaji za uplatu novčanica (CIM),
 - b) uređaji za uplatu/isplatu novčanica s obradom (CRM),
 - c) uređaji za uplatu/isplatu novčanica (CCM),
 - d) uređaji za isplatu novčanica (COM) i
 - e) uređaji za isplatu kovanog novca (CDM).
- (3) Uređaji kojima rukuju osposobljeni zaposlenici obveznika iz stava (1) tačke b) ovoga člana dijele se na potkategorije:
 - a) uređaji za obradu novčanica (BPM),
 - b) uređaji za provjeru autentičnosti novčanica (BAM),
 - c) uređaji koji pomažu blagajniku pri obradi i polaganju novčanica (TARM),
 - d) uređaji koje pomažu blagajniku pri polaganju novčanica (TAM).
- (4) Opšti tehnički zahtjevi koje treba da ispune uređaji iz stava (1) ovog člana nalaze se u *Prilogu 3* ove odluke.
- (5) Uređaji iz stava (1) ovog člana mogu biti stavljeni u rad od strane obveznika samo ukoliko su uspješno testirani od Centralne banke i uvršteni na Listu uspješno testiranih uređaja.

Član 9.

(Klasifikacija novčanica putem uređaja)

- (1) Novčanice koje su provjerene putem uređaja kojima rukuju klijenti klasificiraju se i s njima se postupa u skladu s *Prilogom 4a* ove odluke.
- (2) Novčanice koje su provjerene putem uređaja kojima rukuju zaposlenici obveznika klasificiraju se i s njima se postupa u skladu s *Prilogom 4b* ove odluke.

DIO ČETVRTI - PROVJERA AUTENTIČNOSTI I PRIKLADNOSTI KOVANOG NOVCA KM ZA OPTICAJ

Član 10.

(Način provjere kovanog novca)

- (1) Provjera autentičnosti i prikladnosti kovanog novca KM, vrši se:
 - a) ručno od strane osposobljenog zaposlenika kod obveznika i/ili,
 - b) automatski putem uređaja za rukovanje kovanim novcem koje je uspješno testirala Centralna banka.
- (2) Provjera autentičnosti i prikladnosti kovanog novca je potvrđivanje da je kovani novac autentičan i prikladan za opticaj.

Član 11.

(Minimalni standardi za ručnu provjeru kovanog novca)

Ručnu provjeru autentičnosti i prikladnosti kovanog novca obveznik vrši u skladu s kriterijima za ručnu provjeru autentičnosti i prikladnosti kovanog novca u *Prilogu 5* ove odluke.

Član 12.

(Kategorije uređaja za rukovanje kovanim novcem)

- (1) Uređaji za obradu kovanog novca koje je uspješno testirala Centralna banka svrstavaju se u dvije kategorije:
 - a) uređaji kojima rukuju klijenti i
 - b) uređaji kojima rukuju zaposlenici obveznika.
- (2) Uređaji za obradu kovanog novca kojima rukuju klijenti iz stava (1) tačke a) ovoga člana dijele se na potkategorije:
 - a) uređaji za uplatu kovanog novca koji odbijaju sumnjiv kovani novac,
 - b) uređaji za uplatu kovanog novca koji zadržavaju sumnjiv kovani novac,
 - c) uređaji za redistribuciju kovanog novca.
- (3) Uređaji za obradu kovanog novca kojima rukuju zaposlenici obveznika iz stava (1) tačke b) ovog člana dijele se na potkategorije:
 - a) uređaji za sortiranje kovanog novca,
 - b) uređaji za provjeru autentičnosti kovanog novca.
- (4) Opšti tehnički zahtjevi koje treba da ispune uređaji iz stava (1) ovog člana i njihova kategorizacija su navedeni u *Prilogu 6* ove odluke.
- (5) Uređaji iz stava (1) ovog člana mogu biti stavljeni u rad od strane obveznika samo ako su uspješno testirani od strane Centralne banke i uvršteni na Listu uspješno testiranih uređaja.

DIO PETI - TESTIRANJE RADA UREĐAJA ZA PROVJERU AUTENTIČNOSTI I PRIKLADNOSTI NOVČANICA I KOVANOG NOVCA

Član 13.

(Provjera rada uređaja za obradu gotovog novca)

- (1) Centralna banka provodi provjeru rada uređaja za obradu gotovog novca na osnovu zahtjeva (*obrazac u Prilogu 7*) potpisanog od strane odgovorne osobe podnosioca zahtjeva i ovjerenim pečatom.

(2) Zahtjev za provjeru rada uređaja iz stava (1) ovog člana može podnijeti proizvođač uređaja ili zastupnik proizvođača uređaja (distributer) ili obveznik, uz koji dostavljaju tehničke karakteristike uređaja.

(3) Provjera rada uređaja za obradu gotovog novca iz stava (1) ovog člana obuhvata provjeru načina rada pri utvrđivanju autentičnosti gotovog novca kojim se testira sistem detektora ugrađen u uređaj, odnosno u zavisnosti od vrste uređaja Centralna banka ispituje:

- a) sposobnost uređaja da utvrdi autentičnost gotovog novca,
- b) sposobnost uređaja da utvrdi da li je gotov novac prikladan za optičaj,
- c) sposobnost uređaja da provjeren gotov novac fizički razvrsta u odgovarajuće odjeljke,
- d) sposobnost uređaja da utvrdi tačnost količine gotovog novca,
- e) sposobnost uređaja da evidentira podatke o klijentu koji je izvršio transakciju.

(4) Provjeru rada uređaja za obradu gotovog novca Centralna banka obavlja pomoću testnog kompleta koji se sastoji od reprezentativnih vrsta poznatih krivotvorina i vrsta prikladnog i neprikladnog novca.

Član 14.

(Izvještaj o provjeri rada uređaja)

(1) Nakon završene provjere iz člana 13. ove odluke, Centralna banka izrađuje Izvještaj o uspješnoj provjeri rada uređaja i dostavlja ga podnosiocu zahtjeva u roku od 15 dana od dana izvršene provjere rada uređaja.

(2) Izvještaj iz stava (1) ovog člana važi godinu dana od dana izdavanja izvještaja.

(3) Najkasnije u roku od mjesec dana prije isteka roka važenja izvještaja iz stava (2) ovog člana, proizvođač uređaja ili ovlašteni zastupnik (distributer) proizvođača uređaja ili obveznik je obavezan podnijeti zahtjev za izdavanje novog izvještaja o uspješnoj provjeri rada uređaja.

(4) Izuzetno od stavova (1) i (2) ovog člana, proizvođač uređaja ili ovlašteni zastupnik (distributer) proizvođača uređaja ili obveznik je obavezan odmah podnijeti zahtjev za uspješnu provjeru rada uređaja u slučajevima:

- a) nakon svake nadogradnje ili ažuriranja hardvera i/ili softvera uređaja,
- b) u slučaju pojave novog tipa krivotvorine gotovog novca,
- c) kada Centralna banka pusti u optičaj novo izdanje novčanica i/ili kovanog novca.

Član 15.

(Lista uspješno testiranih uređaja)

(1) Centralna banka utvrđuje Listu uspješno testiranih uređaja i objavljuje je na svojoj internetskoj stranici.

(2) Lista iz stava (1) ovog člana sadrži sljedeće podatke: tip uređaja, naziv proizvođača/zastupnika, naziv uređaja, oznaku (verzija hardvera/softvera), apoen gotovog novca koje uređaj može obrađivati i datum kada je tip uređaja objavljen na listi.

(3) Centralna banka redovno unosi sve promjene podataka iz stava (2) ovog člana.

(4) Izuzetno, proizvođač uređaja, ovlašteni zastupnik (distributer) proizvođača uređaja ili obveznik za uređaje, koji imaju isti hardver, softver i druge komponente kao uređaji sa Liste uspješno testiranih uređaja, ne traži provjeru u skladu s članom 14. ove odluke ali dostavlja Izjavu o usklađenosti u svrhu stavljanja na listu iz ovog člana.

(5) Centralna banka određuje sadržaj Izjave o usklađenosti iz stava (4) ovog člana.

DIO ŠESTI - POSTUPANJE S GOTOVIM NOVCEM NAKON PROVJERE I VRAĆANJE NOVCA U OPTICAJ

Član 16.

(Obaveze provjere autentičnosti i prikladnosti gotovog novca)

- (1) Obveznici su dužni osigurati da novčanice i kovani novac koje su primili kroz obavljanje poslovne djelatnosti i koje vraćaju u opticaj budu prethodno, ručno i/ili uređajem, provjerene postupkom provjere autentičnosti i prikladnosti gotovog novca za opticaj.
- (2) Gotov novac koji je obveznik preuzeo od Centralne banke se ne provjerava postupkom provjere autentičnosti i prikladnosti gotovog novca, ali je obveznik dužan izvršiti kontrolno brojanje preuzetog gotovog novca.

Član 17.

(Klasifikacija novčanica i kovanog novca nakon provjere)

- (1) U postupku provjere autentičnosti i prikladnosti, novčanice i kovani novac mogu se klasifikovati kao:
 - a) novčanice i kovani novac prikladan za opticaj,
 - b) novčanice i kovani novac neprikladan za opticaj,
 - c) sumnjive i krivotvorene novčanice i kovani novac.
- (2) Novčanice i kovani novac iz stava (1) tačke a) ovog člana obveznici vraćaju u opticaj.
- (3) Postupanje s novčanicama i kovanim novcem iz stava (1) tač. b) i c) ovoga člana se obavlja u skladu s propisima Centralne banke koji uređuju postupanje s neprikladnim, sumnjivim i krivotvorenim gotovim novcem.

Član 18.

(Vraćanja prikladnih novčanica i kovanog novca u opticaj)

- (1) Novčanice i kovani novac mogu se vratiti u opticaj samo ako je u postupku provjere utvrđeno da su autentični i prikladni za opticaj.
- (2) Novčanice i kovani novac smiju biti vraćeni u opticaj uređajima koji rukuju klijenti samo ako je provjera njihove autentičnosti i prikladnosti obavljena tipom uređaja za obradu novčanica i kovanog novca koji je uspješno testiran od Centralne banke i ako su novčanice i kovani novac klasifikovani kao autentični i prikladni za opticaj.
- (3) Ručnu provjeru autentičnosti i prikladnosti novčanica i kovanog novca mogu obavljati samo osposobljeni zaposlenici obveznika koji su prošli obuku.
- (4) Novčanice i kovani novac koji su provjereni ručno mogu se isplaćivati isključivo putem blagajne (šaltera) obveznika.
- (5) Izuzetno od stava (4) ovog člana vraćanje u opticaj novčanica i kovanog novca, čija je autentičnost i prikladnost provjerena ručno od strane osposobljenog zaposlenika obveznika, dozvoljena je korištenjem uređaja kojima rukuju klijenti ili putem isplatnih uređaja u udaljenim poslovnica obveznika s veoma malim obimom gotovinskih transakcija.
- (6) Količinu novčanica i kovanog novca koje se mogu vratiti u opticaj u skladu sa stavom (5) ovog člana utvrđuje Centralna banka pojedinačno za svakog obveznika, a koja ne može biti veća od 5% ukupne količine novčanica i kovanog novca koje obveznik godišnje distribuira u cjelokupnoj poslovnoj mreži putem uređaja kojima rukuju klijenti.
- (7) U slučaju vanrednog događaja koji za posljedicu ima značajno umanjeње zaliha novčanica i/ili kovanog novca, osposobljeni zaposlenik obveznika može, privremeno i na osnovu pribavljene ocjene Centralne banke da se radi o vanrednom događaju, izvršiti ručnu provjeru prikladnosti novčanica i/ili kovanog novca koji će se vratiti u opticaj putem uređaja kojima rukuju klijenti.

(8) Novčanice i kovani novac za koje nije provjerena autentičnost i prikladnost za vraćanje u opticaj ne mogu se isplaćivati od strane obveznika u opticaj.

DIO SEDMI - OBUKA ZA POTREBE RUČNE PROVJERE AUTENTIČNOSTI I PRIKLADNOSTI NOVČANICA I KOVANOG NOVCA

Član 19.

(Obuka za obavljanje ručne provjere autentičnosti i prikladnosti)

- (1) Centralna banka provodi obuku za osposobljavanje zaposlenika obveznika za obavljanje ručne provjere autentičnosti i prikladnosti novčanica i kovanog novca.
- (2) Obuka se organizuje i provodi na način koji utvrđuje Centralna banka.
- (3) Centralna banka za svakog obveznika pojedinačno utvrđuje broj zaposlenika koji će pohađati obuku, vodeći računa o ukupnom broju zaposlenika svakog obveznika koji obavljaju ručnu obradu novčanica i kovanog novca.

Član 20.

(Instruktor za obuku)

- (1) Zaposlenik obveznika nakon završene obuke i uspješno položenog testa stiče status instruktora za provođenje obuke kod obveznika.
- (2) Centralna banka izdaje uvjerenje instruktoru iz stava (1) ovog člana, na period od četiri godine.
- (3) Najkasnije u roku od 60 dana prije isteka roka iz stava (2) ovog člana, obveznik je dužan da Centralnoj banci dostavi zahtjev za ponovnu obuku instruktora.
- (4) Centralna banka može, u slučaju izdavanja novih novčanica i kovanog novca, pojave novih krivotvorina i drugih novonastalih okolnosti naknadno organizovati dodatnu obuku za instruktore.
- (5) Instruktori su dužni kod obveznika kod kojeg su zaposleni provoditi obuku zaposlenika koji obavljaju ručnu obradu novčanica i kovanog novca i o tome podnositi periodične izvještaje Centralnoj banci.
- (6) Centralna banka vodi evidenciju o instruktorima i zaposlenicima obveznika obučenim od strane instruktora.
- (7) Ukoliko instruktor prestane obavljati poslove s gotovim novcem ili prekine radni odnos s obveznikom, obveznik je dužan obavijestiti Centralnu banku.

Član 21.

(Poništavanje uvjerenja o završenoj obuci instruktora)

Centralna banka može uvjerenje iz člana 20. stav (2) ovog člana proglasiti nevažećim, u slučaju:

- a) ako instruktor ne provodi obuku ili ne dostavlja Centralnoj banci izvještaje o provedenoj obuci,
- b) ako instruktor nije prošao dodatnu obuku, a prema ocjeni Centralne banke dodatna obuka bitno utiče na osposobljenost instruktora da provodi daljnju obuku i
- c) ako instruktor prestane obavljati poslove s gotovim novcem ili prekine radni odnos s obveznikom kod kojeg je zaposlen.

DIO OSMI - KONTROLA I PRIKUPLJANJE PODATAKA

Član 22.

(Kontrola obveznika)

Centralna banka vrši kontrolu postupanja obveznika u skladu s ovom odlukom.

Član 23.

(Izvještavanje)

(1) U cilju praćenja postupanja obveznika s gotovim novcem, u skladu s ovom odlukom i nadgledanja kretanja gotovinskog ciklusa, Centralna banka prikuplja podatke od obveznika u pisanom ili elektronskom obliku.

(2) Obveznici su dužni, godišnje, dostaviti Centralnoj banci podatke iz *Priloga 8.* ove odluke.

DIO DEVETI - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 24.

(Plan usklađivanja)

(1) Obveznici su dužni uskladiti svoje poslovanje s odredbama ove odluke do 1. 1. 2027. godine.

(2) U periodu od stupanja na snagu ove odluke do roka za usklađivanje navedenog u stavu (1) ovog člana, obveznici će ovu odluku primjenjivati u mjeri u kojoj će biti osposobljeni, u skladu s dinamikom primjene ove odluke utvrđenom u Planu usklađivanja iz stava (3) ovog člana.

(3) Obveznici su dužni u roku od dva mjeseca, od dana stupanja na snagu ove odluke, Centralnoj banci dostaviti Plan usklađivanja za primjenu ove odluke, koji najmanje sadrži sljedeće:

- a) popis poslovnih jedinica koje posluju s gotovim novcem,
- b) obim obrade novčanica i kovanog novca predviđen za vraćanje u opticaj tokom godine dana, po poslovnim jedinicama, u skladu s ovom odlukom,
- c) organizaciju obrade predviđenog obima novčanica i kovanog novca i donošenje procedura za obradu, u skladu s ovom odlukom,
- d) trenutno stanje broja i tipova instaliranih uređaja za obradu novčanica i kovanog novca i raspored instaliranih uređaja po lokacijama, kao i broj službenika banke koji radi ili će raditi s gotovim novcem,
- e) plan i dinamiku nabavke i instaliranja uređaja po lokacijama u pripremnom periodu,
- f) ukupno planirani kapacitet svih instaliranih uređaja za obradu novčanica i kovanog novca nakon isteka pripremnog perioda (kapacitet instaliranih uređaja povećan za kapacitet uređaja koji se planiraju instalirati do kraja pripremnog perioda), razrađen pojedinačno za svaki tip uređaja i
- g) popis poslovnih jedinica u kojima će se izuzetno obavljati ručna provjera podobnosti i autentičnosti novčanica u skladu s uslovima utvrđenim u odluci i predviđen iznos malih transakcija u jednom danu.

(4) Ako Centralna banka utvrdi da dostavljeni Plan usklađivanja primjene ove odluke ne sadrži sve potrebne podatke navedene u stavu (3) ovog člana ili ako podaci nisu usklađeni s ovom odlukom, obveznik je dužan na zahtjev Centralne banke dopuniti i razraditi Plan usklađivanja.

(5) Centralna banka je dužna podatke zaprimljene na osnovu ove odluke čuvati kao poslovnu tajnu, a podaci koji se odnose na pojedinačnog obveznika ne mogu se dostavljati trećim licima.

(6) Centralna banka će u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove odluke na internet stranici objaviti tehničke procedure za provjeru rada uređaja, koja se podnosi u skladu s članom 13. ove odluke.

(7) Centralna banka će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ove odluke izraditi plan obuke zaposlenih kod obveznika i početi s obukom u skladu s članom 19. ove odluke.

Član 25.
(Naknade)

Centralna banka može propisati naknadu za testiranje rada uređaja za obradu novčanica, obradu kovanog novca i za obuku zaposlenika obveznika.

Član 26.
(Prilozi)

Sastavni dio ove odluke su Prilog 1, Prilog 2, Prilog 3, Prilog 4a, Prilog 4b, Prilog 5 i Prilog 6 Prilog 7 i Prilog 8.

Član 27.
(Provedba odluke)

Ovlašćuje se guverner Centralne banke da donese propise potrebne za provedbu ove odluke.

Član 28.
(Stupanje na snagu)

(1) Ova odluka stupa na osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku BiH“.

(2) Ova odluka se objavljuje i u „Službenim novinama Federacije BiH“, „Službenom glasniku Republike Srpske“ i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine“.

Broj: UV-122-02-1-242-17/26
Sarajevo, 29.01.2026. godine

Predsjedavajuća
Upravnog vijeća Centralne banke
Bosne i Hercegovine
GUVERNERKA
dr. Jasmina Selimović

MINIMALNI STANDARDI ZA AUTOMATSKU PROVJERU PRIKLADNOSTI NOVČANICA ZA OPTICAJ

Ovim prilogom utvrđuju se minimalni standardi za automatsku provjeru fizičkih osobina novčanica za opticač uređajima za obradu novčanica.

Novčanice koje ne ispunjavaju obavezne kriterije za automatsku provjeru prikladnosti novčanica za opticač utvrđene u ovom prilogu smatraju se novčanicama neprikladnim za opticač.

U postupku mašinskog sortiranja novčanica prihvatljivo je odstupanje od 5% što znači da najviše 5% ukupne mašinski sortirane količine novčanica koje ne zadovoljavaju utvrđene kriterije iz ovog priloga može biti sortirano kao novčanice prikladne za opticač.

Tabela 1.

Spisak kriterija za automatsku provjeru prikladnosti novčanica za opticač

Kriterij	Opis
Zaprljanost	Nanos prljavštine preko cijele površine novčanice
Mrlje	Koncentracija prljavštine na jednom mjestu
Grafiti	Crtež ili tekst ručno ili mašinski napisan ili odštampan na novčanici
Izbljedjelost	Nedostatak boje na dijelu ili na cijeloj površini novčanice
Poderanost	Novčanica s poderotinama u dužinu, širinu ili dijagonalno
Rupe	Novčanica s jednom ili više rupa određene površine
Okrnjenost	Novčanica kojoj nedostaje dio duž najmanje jednog ruba
Popravci	Dijelovi iste novčanice spojeni samoljepljivom trakom, ljepilom i slično
Naboranost	Višestruka savijanja novčanice
Mlitavost	Oštećena struktura papira koja uzrokuje nedostatak čvrstoće
Presavijenost	Presavijeni dio novčanice
Savijeni uglovi	Novčanica sa savijenim uglom određene površine

Dodatne informacije o kriterijima za automatsku provjeru prikladnosti novčanica za opticač

1. Zaprljanost

Zaprljanost novčanice određuje nivo prljavštine koja povećava izmjerenu optičku gustoću na novčanici.

U slijedećoj tabeli utvrđuje se nivo dopuštene zaprljanosti novčanica kao najveća izmjerena optička gustoća za svaki apoen pri kojoj se smatra da je novčanica još podobna za opticač:

Apoen	Najveća dopuštena optička gustoća pri kojoj se smatra da je novčanica još podobna za optičaj	Filter za mjerenje
200 KM	0,10	Purpurna (Magenta)
100 KM	0,11	Purpurna (Magenta)
50 KM	0,11	Purpurna (Magenta)
20 KM	0,13	Purpurna (Magenta)
10 KM	0,13	Purpurna (Magenta)

Novčanice koje ne zadovoljavaju navedene kriterije, odnosno čija je optička gustoća veća od navedene za pojedini apoen sortiraju se kao novčanice neprikladne za optičaj.

Denzitometrijsko mjerenje referentnih uzoraka novčanica određuje se na osnovu sljedećih kriterija:

- norma za mjerenje optičke gustoće: ISO 5 dijelovi 3 i 4
- norma za filter: DIN 16536
- apsolutno mjerenje: standardna kalibracija/bijela keramička pločica
- polarizacijski filter: uključen
- otvor: 3mm
- osvjetljenje: D65/2°
- pozadina: bijeli papir.

Povećanje optičke gustoće izmjerene na novčanicama jeste najveća dopuštena vrijednost zaprljanosti kao izmjereni prosjek na četiri tačke mjerenja na licu novčanica, na neodštampanom dijelu isključujući područje vodenog znaka.

2. Mrlja

Novčanice s koncentracijom prljavštine na bilo kojem dijelu novčanice koja pokriva najmanje 9 x 9 mm neodštampane površine ili najmanje 15 x 15 mm odštampane površine novčanice je nepodobna za optičaj i sortira se kao novčanica neprikladna za optičaj.

3. Grafiti

Novčanica na kojoj je crtež ili tekst ispisan ili odštampan a može se otkriti pomoću detektora slike, izdvaja se kao novčanica nepodobna za optičaj.

4. Izbljedjelost

Izbljedjela novčanica je novčanica sa smanjenim kvalitetom boja, što je rezultat dugotrajne upotrebe, pranja ili izlaganja agresivnim hemijskim sredstvima. Izbljedjela novčanica može se otkriti pomoću detektora slike ili detektora UV svojstva novčanica, te se izdvaja kao novčanica neprikladna za optičaj.

5. Poderanost

Novčanica s poderotinama koje su otvorene, a nisu djelimično ili potpuno prekrivene transportnim trakama uređaja za obradu novčanica, nepodobna je za optičaj i izdvaja se kao novčanica nepodobna za optičaj ako su dimenzije poderotine veće od dimenzija navedenih u sljedećoj tabeli:

Smjer	Širina	Daljina
Okomito	4 mm	8 mm
Vodoravno	4 mm	15 mm
Dijagonalno	4 mm	18 mm

Dimenzije poderotine se mjere povlačenjem ravne linije od vrha poderotine do ruba novčanice na kojem poderotina počinje (pravougaona projekcija), a ne mjerenjem dužine same poderotine.

6. Rupa

Novčanica s jednom ili više rupa koje nisu djelimično ili potpuno prekrivene transportnim trakama uređaja za obradu novčanica nepodobna je za optičaj ako je površina rupa veća od 10 mm². Takva novčanica izdvaja se kao novčanica neprikladna za optičaj.

7. Okrnjenost

Novčanica s dužinama rubova kraćim za 6 mm ili više ili širinama užim za 5 mm ili više u odnosu na definisanu dimenziju novčanica neprikladna je za optičaj i izdvaja se kao novčanica neprikladna za optičaj.

8. Popravke

Popravljana novčanica je novčanica formirana spajanjem dijelova iste novčanice, uz pomoć samoljepljive trake, ljepljive ili slično. Novčanica kojoj je površina pokrivena samoljepljivom trakom veća od 10 mm x 40 mm, a koja je deblja od 50 mikrometara, izdvaja se kao novčanica neprikladna za optičaj.

9. Naboranost

Naborana novčanica je novčanica s višestrukim savijanjima kojoj je umanjena čvrstoća papira te se izdvaja kao novčanica neprikladna za optičaj.

10. Mlitavost

Mlitava novčanica je novčanica kojoj je oštećena struktura papira, što rezultira nedostatkom njegove čvrstoće. Takva novčanica izdvaja se kao novčanica neprikladna za optičaj.

11. Presavijenost

Presavijena novčanica je novčanica kojoj je zbog presavijanja smanjena dužina za više od 6 mm ili širina za više od 5 mm. Takva novčanica izdvaja se kao novčanica neprikladna za optičaj.

12. Savijeni uglovi

Novčanica sa savijenim uglom površine veće od 130 mm² i minimalne dužine kraćeg ruba veće od 10 mm se izdvaja kao novčanica nepodobna za optičaj.

MINIMALNI STANDARDI ZA RUČNU PROVJERU AUTENTIČNOSTI I PRIKLADNOSTI NOVČANICA ZA OPTICAJ

Ovim prilogom propisuju se minimalni standardi za ručnu provjeru fizičkih osobina novčanica za opticaj, koju obavljaju osposobljeni zaposleni kod obveznika.

Novčanice za koje se, tokom provjere, utvrdi da ne ispunjavaju obavezne kriterije za ručnu provjeru novčanica za opticaj utvrđene u ovom prilogu ili da imaju jasno vidljiv nedostatak u najmanje jednom od vidljivih zaštitnih elemenata novčanice – smatraju se neprikladnim. Izuzetno, presavijene novčanice i novčanice sa savijenim uglovima koje je moguće popraviti rukom sortiraju se kao novčanice podobne za opticaj. Provjera podobnosti novčanice za opticaj obavlja se vizuelnom i taktilnom provjerom pojedinačnih novčanica, i taj postupak ne zahtjeva upotrebu bilo kojeg uređaja.

Tabela 1.

Spisak kriterija za ručnu provjeru prikladnosti novčanica za opticaj

Kriterij	Opis
Zaprljanost	Vizuelno uočljiv nanos prljavštine preko cijele novčanice
Mrlja	Vizuelno uočljiva koncentracija prljavštine na jednom mjestu
Grafiti	Vizuelno uočljiv crtež ili tekst, ručno napisan ili mašinski odštampan na novčanici
Izbljedjelost	Vizuelno uočljiv nedostatak boje na dijelu ili na cijeloj površini novčanice
Poderanost	Novčanica sa najmanje jednom poderotinom na rubu
Rupa	Novčanica sa najmanje jednom vizuelno uočljivom rupom
Okrnjenost	Novčanica kojoj nedostaje dio ili dijelovi duž najmanje jednog ruba
Popravci	Dijelovi iste novčanice spojeni samoljepljivom trakom, ljepilom i slično
Naboranost	Novčanica sa višestrukim savijanjima koja znatno utiču na vizuelni dojam
Mlitavost	Novčanica sa oštećenom strukturom papira koja uzrokuje značajan nedostatak čvrstoće
Presavijenost	Novčanica koja je presavijena i koja se ne može ispraviti
Savijeni uglovi	Novčanica sa najmanje jednim jasno uočljivim savijenim uglom

OPŠTI TEHNIČKI ZAHTJEVI UREĐAJA ZA RUKOVANJE NOVČANICAMA

Uređaj za rukovanje novčanicama treba da ima zahtijevani broj određenih izlaznih odjeljaka i/ili ostala sredstva da bi se obezbijedilo pouzdano razdvajanje obrađenih novčanica, u skladu s Prilogom 4a, odnosno Prilogom 4b.

Uređaji za rukovanje novčanicama treba da imaju mogućnost podešavanja za pouzdano otkrivanje novih krivotvorina novčanica, kao i mogućnost podešavanja za uspostavljanje i drugačijih standarda za sortiranje.

Kategorije uređaja za rukovanje novčanicama

Uređaji za rukovanje novčanicama su:

- 1) Uređaji koje koriste klijenti banke,
- 2) Uređaji kojima rukuju zaposlenici obveznika.

Tabela 1.
Uređaji koje koriste klijenti banke

A. Uređaji koje koriste klijenti i na kojima se uplaćuju novčanice, uz evidentiranje podataka o klijentima		
Redni broj	Naziv	Opis
1.	Uređaji za uplatu novčanica (CIM)	CIM uređaji omogućavaju klijentima, koristeći platnu karticu ili neko drugo sredstvo, da polože novčanice na svoj račun u banci, ali nemaju funkciju isplate novčanica. CIM uređaji provjeravaju autentičnost novčanica i omogućavaju evidentiranje podataka o vlasniku računa. Provjere fizičkih osobina novčanica su opcione.
2.	Uređaji za uplatu/isplatu novčanica sa obradom (CRM)	CRM uređaji omogućavaju klijentima da, koristeći platnu karticu ili neko drugo sredstvo, polože novčanice odobravajući svoj račun i da podignu novčanice zadužujući svoj račun. CRM uređaji provjeravaju autentičnost i fizičke osobine novčanica i omogućavaju evidentiranje podataka o vlasniku računa. CRM uređaji mogu koristiti podobne novčanice koje su položili drugi korisnici u prethodnim transakcijama za isplatu klijentima.
3.	Uređaji za uplatu/isplatu novčanica (CCM)	CCM uređaji omogućavaju klijentima da, koristeći platnu karticu ili neko drugo sredstvo, polože novčanice odobravajući svoj račun i da podignu novčanice zadužujući svoj račun. CCM uređaji provjeravaju autentičnost novčanica i omogućavaju evidentiranje podataka o vlasniku računa. Provjere fizičkih osobina su opcione. Kad je u pitanju isplata novčanica, CCM uređaji ne mogu koristiti novčanice koje su položili drugi klijenti u prethodnim transakcijama, već samo obrađene novčanice kojima je uređaj prethodno snabdjeven.
B. Ostali uređaji koje koriste klijenti		

1.	Uređaji za isplatu novčanica (COM)	COM uređaji provjeravaju autentičnost i fizičke osobine novčanica prije isplate klijentima. COM uređaji koriste novčanice kojima je zaposleni banke prethodno snabdio uređaj.
C. Uređaji za isplatu kovanog novca		
1.	Uređaji za isplatu kovanog novca (CDM)	CDM uređaji omogućavaju klijentima da pribave kovani novac umetanjem novčanica u uređaj. Prije isplate kovanog novca, CDM uređaj vrši provjeru autentičnosti novčanica. Novčanice primljene na ovaj način ne vraćaju se u opticaj.

CRM uređaji mogu se upotrebljavati kao CIM ili CCM uređaji ako su sistemi detektora, softver i druge komponente za obavljanje njihovih osnovnih funkcija isti kao kod CRM uređaj koje se nalaze na listi iz tačke 15. ove odluke.

CCM uređaji mogu se upotrebljavati kao CIM uređaji ako su sistemi detektora, softver i druge komponente za obavljanje njihovih osnovnih funkcija isti kao kod CCM uređaja koji se nalaze na listi iz tačke 15. ove odluke.

Tabela 2.
Uređaji kojima rukuju zaposlenici obveznika

Redni broj	Naziv	Opis
1.	Uređaji za obradu novčanica (BPM)	BPM uređaji provjeravaju autentičnost i fizičke osobine novčanica.
2.	Uređaji za provjeru autentičnosti novčanica (BAM)	BAM uređaji provjeravaju autentičnost novčanica.
3.	Uređaji koji pomažu blagajniku pri obradi i polaganju novčanica (TARM)	TARM su uređaji na kojima rade osposobljeni zaposleni, a koji provjeravaju autentičnost i fizičke osobine novčanica pri njihovom polaganju. Za isplate novčanica TARM uređaji mogu koristiti podobne novčanice koje su prethodno uplatili klijenti. Pored toga, TARM uređaji drže novčanice u bezbjednom prostoru i omogućavaju banci da zaduži ili odobri račun klijenta.
4.	Uređaji koji pomažu blagajniku pri polaganju novčanica (TAM)	TAM su uređaji kojima rukuju osposobljeni zaposleni, a koji provjeravaju autentičnost novčanica. Osim toga, TAM uređaji drže novčanice na bezbjednom mjestu i omogućavaju obvezniku da zaduži ili odobri račun klijenta.

Uređaji kojima rukuju zaposleni obveznika moraju omogućiti obavljanje poslova obrade novčanica u količini od najmanje jednog paketa novčanica bez intervencije rukovaoca uređaja.

CRM i CIM/CCM uređaji mogu se upotrebljavati kao TARM, odnosno TAM uređaji, ako se nalaze na listi iz tačke 15. ove odluke. U tom slučaju, uređajem mogu rukovati samo zaposleni banke.

Tipovi uređaja za rukovanje novčanicama mogu se međusobno razlikovati po detektorima (senzorima), softveru ili ostalim komponentama za obavljanje osnovnih funkcija. Osnovne funkcije uređaja za rukovanje novčanicama su: provjera autentičnosti novčanica,

otkrivanje i odvajanje novčanica za koje se sumnja da su falsifikovane, otkrivanje i odvajanje nepodobnih novčanica od novčanica podobnih za optičaj i praćenje novčanica za koje se sumnja da su falsifikovane i novčanica koje nisu jasno utvrđene kao autentične.

KLASIFIKACIJA I SORTIRANJE NOVČANICA UREĐAJIMA KOJE KORISTE KLIJENTI OBVEZNIKA

Uređaji za rukovanje novčanicama koje koriste klijenti obveznika sortiraju novčanice u jednu od kategorija navedenih u tabelama koje slijede. Uređaji za rukovanje novčanicama koje ne vrše provjeru fizičkih osobina novčanica ne moraju imati opciju razlikovanja kategorija pod rednim br. 4 i 5 u Tabeli 1.

Tabela 1.

Sortiranje novčanica i postupanje s novčanicama koje se obrađuju na uređajima koje koriste klijenti i na kojima se uplaćuju novčanice, uz evidentiranje podataka o klijentima

Redni broj	Kategorija	Opis (značenje)	Postupak
1.	Predmeti koji nisu prepoznati kao novčanice izdanja Centralne banke	Predmeti nisu prepoznati kao novčanice izdanja Centralne banke iz jednog od sljedećih razloga: – novčanice izdanja Centralne banke koje uređaj ne podržava, – pogrešna slika ili format, – savijen ugao ili nedostaje dio, – predmeti slični novčanicama izdanja Centralne banke, – novčanice nisu izdanje Centralne banke, – greška u transportnom modulu uređaja ili u modulu uređaja za snabdijevanje novčanicama.	Uređaj predmet vraća klijentu.
2.	Novčanice izdanja Centralne banke za koje se sumnja da su krivotvorene	Novčanice su identifikovane kao novčanice izdanja Centralne banke za koje se sumnja da su krivotvorene jer su slika i format prepoznati, ali uređaj nije detektovao jedan ili više zaštitnih elemenata novčanice koje provjerava ili ti elementi odstupaju u toleranciji.	Povlače se iz opticaja i, zajedno s podacima o vlasniku računa, proslijeđuju se Centralnoj banci. Ne odobrava se račun klijenta.
3.	Novčanice izdanja Centralne banke za koje se ne može sa sigurnošću utvrditi da su autentične	Novčanice su u potpunosti prepoznate kao novčanice izdanja Centralne banke jer su slika i format prepoznati, ali uređaj nije detektovao sve zaštitne elemente novčanica koje provjerava ili ih nije prepoznao zbog kvaliteta i/ili odstupanja u toleranciji. U većini slučajeva u ovu kategoriju svrstavaju se neprikladne novčanice.	Povlače se iz opticaja i proslijeđuju Centralnoj banci. Podaci o vlasniku računa dostavljaju se Centralnoj banci za sve novčanice za koje se to zahtijeva u ovoj odluci. Podaci o vlasniku računa čuvaju se 60 dana od trenutka kad je uređaj otkrio ove novčanice. Račun klijenta može biti odobren.

4.	Novčanice izdanja Centralne banke koje su autentične i podobne za optičaj	Sve provjere autentičnosti i fizičkih osobina novčanica koje je obavio uređaj dale su pozitivne rezultate.	Mogu se vratiti u optičaj. Odobrava se račun klijenta
5.	Novčanice izdanja Centralne banke koje su autentične i neprikladne za optičaj	Sve provjere autentičnosti obavljene uz pomoć uređaja dale su pozitivne rezultate. Najmanje jedna provjera fizičkih osobina novčanice dala je negativan rezultat.	Ne mogu se vratiti u optičaj. Odobrava se račun klijenta.

Posebna pravila u vezi s Tabelom 1:

1. Novčanice iz kategorija pod rednim br. 2 i 3 ne vraćaju se klijentu obveznika ako uređaj ima mogućnost otkazivanja, odnosno odbijanja transakcije uplate. Kad uređaj pokrene proceduru otkazivanja, odnosno odbijanja transakcije uplate novčanice – zadržavanje tih novčanica može se obaviti smještanjem u odjeljak za privremeno sortiranje novčanica u uređaju.

2. Novčanice iz kategorije pod rednim brojem 2 predaju se Centralnoj banci u skladu sa propisom kojim se uređuje postupanje s novcem za koji postoji sumnja da je krivotvoren.

3. Novčanice iz kategorije pod rednim brojem 3 nije neophodno fizički odvojiti od novčanica iz kategorija po rednim br. 4 ili 5. Ako ne dođe do fizičkog odvajanja, zahtjevi u pogledu evidentiranja podataka o klijentu koji je položio novčanicu iz kategorije pod rednim brojem 3 i dalje se primjenjuju.

4. Novčanice iz kategorije pod rednim brojem 3, same ili pomiješane s novčanicama iz kategorija po rednim br. 4 ili 5, mogu ponovno biti obrađene na svakom uređaju za rukovanje novčanicama koji se nalazi na listi iz člana 15. ove odluke. Te se novčanice potom smatraju novčanicama iz kategorije u koju ih je svrstao drugi uređaj za rukovanje novčanicama, pri čemu je potrebno obezbijediti mogućnost praćenja izvornih podataka o klijentu koji je uplatio novčanice iz kategorije pod rednim brojem 3, i to za slučajeve u kojima drugi uređaj za rukovanje novčanicama odbije te novčanice kao novčanice za koje se ne može sa sigurnošću utvrditi da su autentične.

5. Novčanice iz kategorije pod rednim brojem 3 predaju se Centralnoj banci u skladu s propisom iz člana 18. ove odluke.

Tabela 2.

Sortiranje novčanica i postupanje s novčanicama koje se obrađuju na uređajima za isplatu novčanica (COM)

Redni broj	Kategorija	Opis (značenje)	Postupak
1.	Predmeti koji nisu prepoznati kao novčanice izdanja Centralne banke.	Predmeti nisu prepoznati kao novčanice izdanja CBBiH iz jednog od sljedećih razloga: – novčanice izdanja Centralne banke koje uređaj ne podržava, – pogrešna slika ili format, – savijen ugao ili nedostaje dio,	Ne mogu se isplaćivati klijentima.

		– predmeti slični novčanicama izdanja Centralne banke, – novčanice nisu izdanje Centralne banke, – greška u transportnom modulu uređaja ili u modulu uređaja za snabdijevanje novčanicama.	
.2.	Novčanice izdanja Centralne banke za koje se sumnja da su krivotvorene	Novčanice su identifikovane kao novčanice izdanja Centralne banke za koje se sumnja da su krivotvorene jer su slika i format prepoznati, ali uređaj nije detektovao jedan ili više zaštitnih elemenata novčanice koje provjerava ili ti elementi odstupaju u toleranciji.	Ne mogu se isplaćivati klijentima. Prosljeđuju se Centralnoj banci zajedno s informacijama o klijentu koji je uplatio novčanice, ako su te informacije raspoložive.
3.	Novčanice izdanja Centralne banke za koje se ne može sa sigurnošću utvrditi da su autentične	Novčanice su u potpunosti prepoznate kao novčanice izdanja Centralne banke jer su slika i format prepoznati, ali uređaj nije detektovao sve zaštitne elemente novčanice koje provjerava ili ih nije prepoznao zbog kvaliteta i/ili odstupanja u toleranciji. U većini slučajeva u ovu kategoriju svrstavaju se neprikladne novčanice.	Ne mogu se isplaćivati klijentima.
4.	Novčanice izdanja Centralne banke koje su autentične i podobne za optičaj	Sve provjere autentičnosti i fizičkih osobina novčanica koje je obavio uređaj dale su pozitivne rezultate.	Mogu se isplaćivati klijentima.
5.	Novčanice izdanja Centralne banke koje su autentične i neprikladne za optičaj	Sve provjere autentičnosti obavljene uz pomoć uređaja dale su pozitivne rezultate. Najmanje jedna provjera fizičkih osobina novčanice dala je negativan rezultat.	Ne mogu se isplaćivati klijentima. Predaju se Centralnoj banci.

Posebna pravila u vezi s Tabelom 2:

1. Novčanice iz kategorija pod rednim br. 1, 2 i 3 nije potrebno fizički odvojiti. Ako su pomiješane, novčanice iz ovih kategorija smatraju se novčanicama iz kategorije pod rednim brojem 2. Ako je novčanice iz kategorija pod rednim br. 1, 2 i 3 moguće odvojiti upotrebom nekog drugog uređaja za rukovanje novčanicama ili je moguće da to odvajanje obavi osposobljeni zaposleni, tada se s ovim kategorijama novčanica postupa u skladu s Tabelom 2.

2. Novčanice iz kategorije pod rednim brojem 3 nije potrebno fizički odvojiti od novčanica iz kategorija po rednim br. 4 ili 5. Ako ne dođe do fizičkog odvajanja, zahtjevi u pogledu evidentiranja podataka o klijentima koji su položili novčanicu iz kategorije pod rednim brojem 3 i dalje se primjenjuju.

3. Novčanice iz kategorije pod rednim brojem 3, same i pomiješane s novčanicama iz kategorija pod rednim br. 4 ili 5, mogu ponovno biti obrađene na svakom uređaju za rukovanje novčanicama koji se nalazi na listi iz tačke 15. ove odluke. Te novčanice se potom smatraju novčanicama iz kategorije u koju ih je svrstao drugi uređaj za rukovanje novčanicama.
4. Novčanice iz kategorije pod rednim br. 2 predaju se Centralnoj banci u skladu s odlukom kojom se uređuje postupanje s novcem za koji postoji sumnja da je falsifikovan.
5. Novčanice iz kategorije pod rednim br. 3 predaju se Centralnoj banci u skladu s propisom iz člana 18. ove odluke

Tabela 3.

Sortiranje novčanica i postupanje s novčanicama koje se obrađuju na uređajima za isplatu kovanog novca (CDM)

CDM uređaji moraju provjeriti autentičnost novčanica koje su primile i zadržati one novčanice za koje se sumnja da su krivotvorene, ali ne moraju fizički odvajati novčanice prema kategorijama. Novčanice koje je primila CDM mogu se ponovo obraditi na drugom uređaju za rukovanje novčanicama koji se nalazi na listi iz člana 15. ove odluke. Te novčanice se potom smatraju novčanicama iz kategorije u koju ih je svrstao drugi uređaj za rukovanje novčanicama. Pri novoj obradi potrebno je obezbijediti mogućnost praćenja izvornih podataka o klijentu koji je uplatio novčanice koje su novom obradom svrstane u kategorije pod rednim br. 2 i 3, ako su ti podaci dostupni.

KLASIFIKACIJA I SORTIRANJE NOVČANICA UREĐAJIMA KOJIMA RUKUJU ZAPOSLENICI OBVEZNIKA

Uređaji za rukovanje novčanicama kojima rukuju zaposlenici obveznika svrstavaju novčanice u jednu od kategorija navedenih u Tabeli 1. Novčanice iz kategorija pod rednim br. 4 i 5 treba fizički odvojiti od novčanica iz kategorija pod rednim br. 1, 2 i 3. Uređaji koje ne vrše provjeru fizičkih osobina novčanica ne moraju imati mogućnost razlikovanja novčanica iz kategorija pod rednim br. 4 i 5 navedenih u Tabeli 1.

Tabela 1.

Sortiranje novčanica i postupanje s novčanicama koje se obrađuju na uređajima za rukovanje novčanicama kojima rukuju zaposlenici obveznika

Redni broj	Kategorija	Opis (značenje)	Postupak
1.	Predmeti koji nisu prepoznati kao novčanice izdanja Centralne banke.	Predmeti nisu prepoznati kao novčanice izdanja Centralne banke iz jednog od sljedećih razloga: – novčanice izdanja Centralne banke koje uređaj ne podržava, – pogrešna slika ili format, – savijen ugao ili nedostaje dio, – predmeti slični novčanicama izdanja Centralne banke, – novčanice nisu izdanje Centralne banke, – greška u transportnom modulu uređaja ili u modulu uređaja za snabdijevanje novčanicama.	Uređaj predmete izdvaja i prosljeđuje operateru radi daljnjeg postupanja. Nakon što osposobljeni zaposleni obavi vizuelnu provjeru, obveznik predmete može vratiti klijentu.
2.	Novčanice izdanja Centralne banke za koje se sumnja da su falsifikovane	Novčanice su identifikovane kao novčanice izdanja Centralne banke za koje se sumnja da su falsifikovane jer su slika i format prepoznati, ali uređaj nije detektovao jedan ili više zaštitnih elemenata novčanice koje provjerava ili ti elementi odstupaju u toleranciji.	Uređaj novčanice izdvaja i prosljeđuje operateru radi daljnjeg postupanja.
3.	Novčanice izdanja Centralne banke za koje se ne može sa sigurnošću utvrditi da su autentične	Novčanice su u potpunosti prepoznate kao novčanice izdanja Centralne banke jer su slika i format prepoznati, ali uređaj nije detektovao sve zaštitne elemente novčanice koje provjerava ili ih nije prepoznao zbog kvaliteta i/ili odstupanja u toleranciji. U većini slučajeva u ovu kategoriju svrstavaju se neprikladne novčanice.	

4.	Novčanice izdanja Centralne banke koje su autentične i podobne za opticaj	Sve provjere autentičnosti i fizičkih osobina novčanica koje je obavio uređaj dale su pozitivne rezultate.	Ove novčanice mogu se vratiti u opticaj. Odobrava se račun klijenta.
5.	Novčanice izdanja Centralne banke koje su autentične i neprikladne za opticaj	Sve provjere autentičnosti obavljene uz pomoć uređaja dale su pozitivne rezultate. Najmanje jedna provjera fizičkih osobina novčanice dala je negativan rezultat.	Ove novčanice se ne mogu vratiti u opticaj. Odobrava se račun klijenta.

Posebna pravila u vezi s Tabelom 1:

1. Novčanice iz kategorija pod rednim br. 2 i 3 potrebno je fizički odvojiti pomoću samog uređaja, nekog drugog uređaja za rukovanje novčanicama ili to treba da učini osposobljeni zaposleni. U tom slučaju, novčanice iz kategorije pod rednim brojem 3 mogu se predati Centralnoj banci zajedno s novčanicama iz kategorije pod rednim brojem 5, ako nije drugačije uređeno ovom odlukom.
2. Novčanice iz kategorije pod rednim brojem 2 predaju se Centralnoj banci u skladu s propisom kojim se uređuje postupanje s novcem za koji postoji sumnja da je krivotvoren.

Posebni uslovi za sortiranje novčanica koje se obrađuju na uređajima za rukovanje novčanicama kojima rukuju zaposlenici obveznika

1. Uređaji za obradu novčanica (BPM) moraju da sortiraju novčanice iz kategorija pod rednim br. 1, 2 i 3 u jedan ili više izlaznih odjeljaka, a novčanice iz kategorija pod rednim br. 4 i 5 odvojeno u dva posebna izlazna odjeljka u skladu sa ovim prilogom, za šta su potrebna najmanje tri izlazna odjeljka kako ne bi bila potrebna intervencija operatera uređaja pri obradi.

2. Uređaji za obradu novčanica (BPM) koji imaju samo dva izlazna odjeljka mogu obrađivati novčanice ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) provjera autentičnosti i fizičkih osobina novčanica provodi se u istom prolazu, u kojem novčanice iz kategorije pod rednim brojem 4 moraju biti izdvojene u jedan stacionarni odjeljak, a novčanice iz ostalih kategorija moraju biti sortirane u poseban stacionarni izlazni odjeljak koji nema fizičkog kontakta s novčanicama iz kategorije pod rednim brojem 4;

2) ako je uređaj identifikovao novčanice iz kategorija pod rednim br. 1, 2 ili 3 u drugom odjeljku, operater mora ponoviti postupak obrade s novčanicama iz ovog odjeljka, pri čemu u ponovljenom postupku novčanice iz kategorija pod rednim br. 1, 2 i 3 moraju biti fizički odvojene od novčanica iz kategorije pod rednim brojem 5, sortiranjem prvih u namjenski odjeljak, i sa ovim novčanicama se postupa u skladu s Tabelom 1; budući da uređaj ne može fizički da odvoji novčanice iz kategorija pod rednim br. 1, 2 i 3 u različite izlazne odjeljke, one se sve smatraju novčanicama iz kategorije pod rednim brojem 2 i u skladu s tim s njima se i postupa.

3. Uređaji za provjeru autentičnosti novčanica (BAM) sortiraju novčanice iz kategorija pod rednim br. 1, 2 i 3 u jedan izlazni odjeljak, a novčanice iz kategorija pod rednim br. 4 i 5 u drugi izlazni odjeljak, za šta su potrebna najmanje dva namjenska izlazna odjeljka kako ne bi bila potrebna intervencija operatera uređaja.

4. Uređaji za provjeru autentičnosti novčanica (BAM) sa samo jednim odjeljkom za sortiranje mogu se koristiti za ovu namjenu ako ispunjavaju sljedeće uslove:

- 1) svaki put kad se provjerava novčanica iz kategorija pod rednim br. 1, 2 ili 3, uređaj mora odmah zaustaviti provjeru i zadržati tu novčanicu, kako bi se izbjegla mogućnost da takva novčanica dođe u kontakt s novčanicama koje su ocijenjene kao autentične;
- 2) rezultat provjere autentičnosti mora se prikazati na ekranu uređaja za svaku pojedinačnu novčanicu iz kategorija pod rednim br. 1, 2 ili 3, a pošto uređaj ne može fizički da odvoji novčanice iz tih kategorija u različite izlazne odjeljke – sve one smatraju se novčanicama iz kategorije pod rednim brojem 2 i u skladu s tim s njima se i postupa;
- 3) uređaj mora provjeriti prisustvo novčanice iz kategorija pod rednim br. 1, 2 ili 3 kada zaustavi provjeru novčanica, a provjera se može nastaviti samo nakon što operater fizički ukloni novčanicu iz kategorija pod rednim br. 1, 2 ili 3;
- 4) pri svakom zaustavljanju provjere novčanice u nekom od operativnih modova uređaji (način provjere novčanica na uređaju), samo jedna novčanica iz kategorije pod rednim br. 1, 2 ili 3 može biti dostupna operateru.

KRITERIJI ZA RUČNU PROVJERU AUTENTIČNOSTI I PRIKLADNOSTI KOVANOG NOVCA

Ručna provjera autentičnosti i prikladnosti kovanog novca provodi se vizualnim pregledom i u skladu s Kriterijima za ručnu provjeru prikladnosti kovanog novca, koji su navedeni u Tabeli 1. ovog priloga.

Tabela 1.

Kriteriji za ručnu provjeru prikladnosti kovanica

	Obilježje Nedostatak	Opis Definicija
1.	Zaprljanost	Znatan nanos prljavštine (ljepila, mrlje od ulja, tinte) preko kovanice
2	Korozija	Uočljivo pogoršanje izgleda izazvano trošenjem materijala zbog hemijskog djelovanja
3	Mehaničko oštećenje	Fizička deformacija zbog koje su promijenjeni oblik ili veličina kovanice
4	Sastavljene kovanice	Kovanice naknadno sastavljene od istih ili različitih dijelova apoena odnosno istih ili različitih dijelova izdanja
5	Greške u kovanju	Kovanice s greškom koja je nastala tokom procesa izrade
6	Spaljene, polirane i hemijski tretirane kovanice	Kovanice koje su bile izložene visokim temperaturama ili mehaničkim, odnosno hemijskim metodama čišćenja
7	Ostalo	Različite vrste izmjena kovanica za dekorativne ili umjetničke potrebe

Dodatne informacije o kriterijima za ručnu provjeru prikladnosti kovanica za optičaj

1. Zaprljanost

Zaprljana kovanica podrazumijeva kovanice koje pokazuju značajan stepen nečistoće, nasumično raspoređene po površini do te mjere da to dovodi u sumnju njihovu autentičnost. Nečistoća može biti posljedica kontakta s različitim agensima, kao što su vlaga, zemlja, vatra, ljepilo, boja, lakovi ili bilo koji drugi element koji bi mogao uticati na tamnjenje površine i prijanjanje.

2. Korozijska

Kovanice izložene raznim hemijskim agensima, uglavnom kiselinama, ili nekim tretmanima koji mogu dovesti do oksidacije, korozijske, promjene boje ili drugih nivoa fizičkog propadanja. Ove korodirane i nagrizene kovanice obično pretrpe ozbiljne promjene u svom vizualnom izgledu, čak su uništeni reljef kovanice i motivi na rubu, što stvara sumnje u njihovu autentičnost jer je detalje kovanice teško identificirati.

3. Mehanička oštećenja

Radi se o kovanicama koje su značajno izmijenjene mehaničkim procesom, bilo namjernom radnjom ili slučajno, na način koji proizvodi fizičku deformaciju, što rezultira promjenama u odnosu na prvobitni oblik, veličinu ili druge tehničke specifikacije koje ih čine neprikladnim za optičaj. Određeni broj radnji, u skladu sa sljedećim slučajevima, navodi najčešća oštećenja uzrokovana mehaničkim procesom. Kovanice koje pokazuju bilo koju od ovih karakteristika, a nisu relevantne za lokaciju ili veličinu, treba ukloniti iz optičaja.

4. Sastavljene kovanice

Smatra se da je kovanica ponovo sastavljena kada su odvojeni dijelovi istog apoen (samo za bimetalne kovanice od 2 i 5 KM) spojeni nakon mehaničke manipulacije. U nekim slučajevima, jezgro kovanice od 2 i 5 KM moglo bi se zamijeniti drugim apoenom kovanice KM ili unutrašnjim dijelom bilo koje druge bimetalne kovanice iz druge valute.

5. Greške u kovanju

Iako proizvodnja KM kovanica zadovoljava najviše standarde kvaliteta u kovnicama iz EU s jasno kovanim slikama i urednim detaljima, iz nekoliko razloga povremeno se mogu dogoditi neke greške u procesu. Ova kategorija također uključuje slučaj pogrešno kovanih neispravnih kovanica KM ili kovanica čiji su tehnički parametri značajno promijenjeni i kao takve puštene u optičaj. Budući da neke od sljedećih karakteristika nisu vizualno prepoznatljive, potrebno je izvršiti dubinski pregled kako bi se procijenio razlog neprikladnosti. U svakom slučaju, KM kovanice koje pokazuju ovu vrstu nedostataka treba ukloniti iz optičaja.

6. Spaljene, polirane i hemijski tretirane kovanice

Radi se o kovanicama koje su bile pod uticajem vatre ili su tretirane hemijskim sredstvima u cilju čišćenja i poliranja te su pod navedenim uticajima oštećene i kao takve treba ih ukloniti iz optičaja.

7. Ostalo

Između ostalog, u ovoj kategoriji se mogu naći strane kovanice ili prsten strane kovanice sa jezgrom KM kovanice i obratno, novčići koji se koriste za izradu nakita i drugo.

UREĐAJI ZA OBRADU KOVANOG NOVCA

Kategorije uređaja za obradu kovanog novca

Uređaji za obradu kovanog novca se dijele na:

- a) uređaje kojima rukuju klijenti.
- b) uređaje kojima rukuju zaposlenici obveznika

Tabela 1.

Uređaji kojima rukuju klijenti

KATEGORIJE UREĐAJA KOJIMA RUKUJU KLIJENTI

Potkategorija	Opis	Provjerava autentičnost uplaćenih kovanica	Obveznici moraju provesti naknadnu provjeru autentičnosti obrađenih kovanica
Uređaj za uplatu kovanica – odbija sumnjive kovanice (CDM1)	Uređaji koji omogućuju klijentima uplatu kovanica na vlastite bankovne račune nemaju funkciju isplate gotovine. Uređaji imaju mogućnost brojanja i provjere autentičnosti uplaćenih kovanica, ali ne zadržavaju sumnjive primjerke kovanica.	NE	DA Autentičnost svih kovanica (odbijenih i prihvaćenih) mora se provjeriti uređajima za obradu kovanica kojima rukuju zaposlenici ili je provjerava obučeno osoblje.
Uređaj za uplatu kovanica – zadržava sumnjive kovanice (CDM2)	Uređaji koji omogućuju klijentima uplatu kovanica na vlastite bankovne račune nemaju funkciju isplate gotovine. Uređaji imaju mogućnost brojanja i provjere autentičnosti uplaćenih kovanica. Uređaji zadržavaju sumnjive	NE	DA Autentičnost svih zadržanih kovanica (sumnjivih i autentičnih) mora se provjeriti uređajima za obradu kovanica kojima rukuju

	primjerke kovanica čiju je autentičnost potrebno naknadno provjeriti.		zaposlenici ili je provjerava obučeno osoblje
Uređaj za redistribuciju kovanica – odbija sumnjive kovanice (CRM1)	Uređaji koji omogućuju klijentima uplatu i isplatu kovanica s vlastitih bankovnih računa. U uređaju postoje dva odvojena pretinca: jedan pretinac za isplatu, a drugi pretinac za uplatu kovanica. Prije stavljanja kovanica u pretinac za isplatu obavezna je provjera autentičnosti kovanica na uređajima za obradu kovanica kojima rukuju zaposlenici. Kovanice koje nisu prihvaćene kao autentične uređaj ne zadržava.	NE	DA Autentičnost svih kovanica (odbijenih i prihvaćenih) mora se provjeriti uređajima za obradu kovanica kojima rukuju zaposlenici ili je provjerava obučeno osoblje.
Uređaj za redistribuciju kovanica – zadržava sumnjive kovanice (CRM2)	Uređaji koji omogućuju klijentima uplatu i isplatu kovanica s vlastitih bankovnih računa. U uređaju postoje dva odvojena pretinca: jedan pretinac za isplatu, a drugi pretinac za uplatu kovanica. Prije stavljanja kovanica u pretinac za isplatu obavezna je provjera autentičnosti kovanica na uređajima za obradu kovanica kojima rukuju zaposlenici. Uređaji zadržavaju sumnjive primjerke kovanica čiju je autentičnost	NE	DA Autentičnost svih zadržanih kovanica (sumnjivih i autentičnih) mora se provjeriti uređajima za obradu kovanica kojima rukuju zaposlenici ili je provjerava obučeno osoblje.

	potrebno naknadno provjeriti.		
Uređaj za redistribuciju kovanica – zadržava sumnjive kovanice i provjerava njihovu autentičnost (CRM3)	Uređaji koji omogućuju klijentima uplatu i isplatu kovanica s vlastitih bankovnih računa. Uređaj provjerava autentičnost kovanica pri uplati, sumnjive zadržava u samom uređaju.	DA	NE

Obveznik je dužan naknadno provjeriti autentičnost kovanica zaprimljenih putem uređaja za obradu kovanica kojima rukuju klijenti.

Obveznik nije dužan naknadno provjeriti autentičnost kovanica zaprimljenih putem uređaja za obradu kovanica kojima rukuju klijenti ako su kovanice provjerene na uređaju za redistribuciju kovanica koji zadržava sumnjive kovanice i provjerava njihovu autentičnost.

Tabela 2.
Uređaji kojima rukuju zaposlenici obveznika
KATEGORIJE UREĐAJA KOJIMA RUKUJU ZAPOSLENICI

Potkategorija	Opis	Provjerava autentičnost uplaćenih kovanica	Obveznici moraju provesti naknadnu provjeru autentičnosti obrađenih eurokovanica
Uređaji za sortiranje kovanica (CSM)	Uređaji imaju mogućnost brojanja, sortiranja po apoenima i provjere autentičnosti kovanica. Uređaji razdvajaju sumnjive primjerke od originalnih primjeraka.	DA	NE
Uređaji za provjeru autentičnosti kovanica (CCM)	Uređaji imaju mogućnost brojanja i provjere autentičnosti kovanica.	DA	NE

**ZAHTJEV ZA PROVJERU RADA UREĐAJA ZA RUKOVANJE NOVČANICAMA,
ODNOSNO UREĐAJA ZA RUKOVANJE KOVANIM NOVCEM**

(upišite ili označite odgovor)

PODACI O PODNOSIOCU ZAHTJEVA	
Poslovno ime:	
Matični broj:	
Adresa sjedišta:	
Ime i prezime osobe za kontakt:	
Broj telefona osobe za kontakt:	
E-mail adresa osobe za kontakt:	

PODACI O PROIZVOĐAČU UREĐAJA	
Poslovno ime:	
Adresa:	
E-mail adresa:	
Broj telefona:	

PODACI O UREĐAJU	
Naziv:	
Model:	
Verzija:	
Verzija softvera:	
Fabrički broj:	
Uređaj obrađuje:	a) novčanice izdanja CBBiH b) kovani novac izdanja CBBiH
Koje apoene kovanog novca uređaj obrađuje?	a) 5 feninga b) 10 feninga c) 20 feninga d) 50 feninga e) 1 KM f) 2 KM g) 5 KM
Koje apoene novčanica uređaj obrađuje?	a) 10 KM b) 20 KM c) 50 KM d) 100 KM e) 200 KM
Uređaj obrađuje gotov novac i sortira ga po kategorijama na: 1) podoban novac, 2) nepodoban novac i 3) odbijen novac (predmeti koji nisu prepoznati kao gotov novac izdanja CBBiH, gotov novac za koji se sumnja da je falsifikovan i gotov novac izdanja CBBiH za koji se ne može sa sigurnošću tvrditi da je autentičan).	a) da b) ne
Ako je odgovor na prethodno pitanje negativan, opišite kako uređaj tokom obrade sortira gotov novac.	
Da li su informacije o apoenima koje uređaj obrađuje vidljive na uređaju?	a) da b) ne
Pri ubacivanju gotovog novca u uređaj, broj korektnih orijentacija apoena pri obradi je:	a) 1 b) 2 c) 3 d) 4

Koje zaštitne elemente novčanica uređaj provjerava?	a) UV b) IR c) magnetizam d) _____
Ko je ovlašten za postavljanje parametara za autentičnost i fizičke osobine novčanica na uređaju?	a) operater b) osoba ovlaštena za održavanje c) proizvođač uređaja d) _____
Da li je moguće uređaj naknadno prilagoditi za otkrivanje novoevidentiranih falsifikata gotovog novca?	a) da b) ne

(mjesto i datum)

M.P.

(potpis odgovorne osobe)

(ime i prezime)

PRIKUPLJANJE PODATAKA OD OBVEZNIKA

1. Ciljevi

Ciljevi prikupljanja podataka su omogućavanje Centralnoj banci da prati odgovarajuće aktivnosti obveznika i da nadzire razvoj u ciklusu gotovine.

2. Opšti principi

2.1 Podaci o uređajima za rukovanje novčanicama i uređajima za rukovanje kovanog novca dostavljaju se kada se uređaji koriste u skladu s odredbama ove odluke. Uređaji za isplatu kovanog novca (CDM) izuzeti su iz obaveza izvještavanja.

2.2 Obveznici redovno dostavljaju Centralnoj banci :

- informacije o posebnim organizacionim dijelovima obveznika, kao što su podružnice, i
- informacije o uređajima za rukovanje novčanicama, za obradu kovanog novca i bankomatima.

2.3 Pored toga, obveznici koji vraćaju u opticaj novčanice i kovani novac preko uređaja za rukovanje novčanicama, kovanim novcem i bankomata, redovno dostavljaju Centralnoj banci:

- informaciju o obimu gotovinskog poslovanja (broj obrađenih novčanica i kovanog novca) koristeći uređaje za rukovanje novčanicama, kovanim novcem i bankomate,
- informacije o udaljenim podružnicama obveznika sa niskim nivoom gotovinskog poslovanja gdje se provjere prikladnosti provode ručno.

3. Vrsta podataka i zahtjevi za izvještavanjem

3.1 U zavisnosti od prirode, prikupljeni podaci se dijele na glavne podatke i operativne podatke.

Glavni podaci

3.2 Glavni podaci obuhvataju informacije o:

- (a) pojedinačnim obveznicima i njihovim uređajima za rukovanje novčanicama, kovanim novcem i bankomatima koji su u funkciji, i
- (b) udaljenim podružnicama obveznika.

3.3 Glavni podaci se dostavljaju Centralnoj banci na datum početka primjene ove odluke, i nakon toga svakih šest mjeseci. Podaci navedeni u obrascu datom u *Dodatku 1* moraju se dostaviti, a Centralna banka može zahtijevati da se dostavljaju i u drugačijem obliku.

3.4 Centralna banka može zahtijevati od obveznika da navedu CRM uređaje koji se koriste kao kombinovani CCM, odnosno CIM uređaji, kao i CCM koje se koriste kao CIM.

3.5 Podaci o udaljenim podružnicama navedenim u obrascu datom u *Dodatku 3* ovog priloga moraju se dostaviti, a Centralna banka može zahtijevati njihovo dostavljanje i u drugačijem obliku.

Operativni podaci

3.6 Podaci koji potiču od obrade i vraćanja u opticaj novčanica i kovanog novca od strane obveznika smatraju se operativnim podacima.

3.7 Centralna banka može donijeti odluku da oslobodi obveznike obaveze izvještavanja o operativnim podacima ukoliko je broj novčanica koji oni vraćaju u opticaj kroz bankomate niži od praga koji definiše Centralna banka.

3.8 Podaci se dostavljaju Centralnoj banci polugodišnje, i to najkasnije dva mjeseca nakon završetka izvještajnog perioda za koji se podnose, tj. na kraju februara i na kraju augusta. Podaci se dostavljaju na obrascu datom u *Dodatku 2* ovog priloga.

3.9 Podatke dostavljaju obveznici koji fizički rukuju novčanicama i kovanim novcem. Ukoliko je obveznik povjerio provjeru autentičnosti i prikladnosti drugom pravnom licu, podatke dostavlja pravno lice kome je provjera autentičnosti i prikladnosti povjerena.

3.10 Obveznici dostavljaju podatke u vezi s brojem komada (obim), agregatno na zbirnom nivou i prema apoenskoj strukturi novčanica i kovanog novca. Struktura po serijama novčanica nije potrebna. Za udaljene podružnice obveznika operativni podaci se posebno dostavljaju.

3.11 Od obveznika, koji su provjeru autentičnosti i prikladnosti povjerali drugom pravnom licu, Centralna banka može zahtijevati dostavljanje detaljnih informacija o tom pravnom licu, uključujući i ugovor o povjeravanju usluga provjera autentičnosti i prikladnosti.

3.12 Podaci o udaljenim podružnicama koji su navedeni u obrascu iz *Dodatka 3* ovog priloga moraju se dostaviti, a Centralna banka može zahtijevati njihovo dostavljanje i u drugačijem obliku i može usaglasiti s obveznikom da prikupljaju detaljnije podatke.

4. Povjerljivost i objavljivanje podataka

4.1 Glavni podaci i operativni podaci se smatraju povjerljivim.

4.2 Centralna banka može odlučiti da objavi izvještaje ili statistiku koristeći podatke dobijene na osnovu ovog priloga. Svako objavljivanje mora biti na zbirnom nivou, odnosno na takav način da se ne može otkriti podatak pojedinačnih izvještajnih jedinica.

DODATAK 1 OBRAZAC ZA IZVJEŠTAVANJE Glavni podaci

Ove informacije dostavljaju se: Centralnoj banci BiH

1. Informacije o obvezniku

Naziv obveznika:

Adresa sjedišta:

Poštanski broj:

Grad:

Ulica:

Vrsta obveznika:

Kontakt-osoba:

Ime/prezime:

Brojevi telefona:

Brojevi faksa:

E-mail adrese:

Partner kojem su povjerene usluge (ukoliko je primjenljivo) :

Naziv:

Adresa:

Poštanski broj:

Grad:

2. Uređaji kojima rukuje klijent

Kategorija uređaja	Identifikacioni broj (*)	Proizvođač (*)	Naziv uređaja (*)	Identifikacija (*) (sistem detekcije/verzije softvera)	Ukupan broj u funkciji
CIM					
CRM					
CCM					
COM					

(*) Ova polja se popunjavaju na osnovu odgovarajućih stavki sa internetske stranice CBBiH

3. Uređaji kojima rukuju zaposleni

Kategorija uređaja	Identifikacioni broj (*)	Proizvođač (*)	Naziv uređaja (*)	Identifikacija (*) (sistem detekcije/verzije softvera)	Ukupan broj u funkciji
BPM					
BAM					
TARM					
TAM					
CPM					

(*) Ova polja se popunjavaju na osnovu odgovarajućih stavki sa internetske stranice CBBiH.

4. Aparati za gotovinu koji nisu uključeni u tabelu uređaja kojima rukuju klijenti

Ukupan broj u funkciji

ATM
ScoT
Ostali

DODATAK 2 OBRAZAC ZA IZVJEŠTAVANJE Operativni podaci

1. Informacije o obvezniku

Naziv obveznika
Izveštajni period

2. Podaci

Dostaviti zbirne podatke, na osnovu odluke Centralne banke – isključujući udaljene podružnice.

Ukupan broj obrađenih novčanica	Novčanice sortirane kao nepodobne	Novčanice vraćene u opticaj	Novčanice sortirane kao nepodobne
10 KM			
20 KM			
50 KM			
100 KM			
200 KM			

U gore navedenoj tabeli, kolona s naslovom „*Ukupan broj obrađenih novčanica*“ mora da sadrži ukupan broj novčanica čija je autentičnost i prikladnost provjerena na uređajima za rukovanje novčanicama, tj. uređajima za recikliranje novčanica (CRM), uređajima za isplatu (COM), uređajima za recikliranje uz pomoć šalterskih službenika (TARM) i uređajima za obradu novčanica (BPM), te kombinovanim uređajima za uplatu i isplatu (CCM) sa neobaveznom provjerom podobnosti. U ove podatke ne uključuju se sljedeće novčanice: (a) novčanice čija se provjera autentičnosti i prikladnosti obavlja ručno, npr. operacije preko šaltera ili poslovanje pozadinske kancelarije; (b) novčanice čija je autentičnost provjerena, ali čija podobnost nije provjerena na uređajima za rukovanje novčanicama, npr. novčanice čija je autentičnost provjerena na uplatnim uređajima, kombinovanim uplatnim uređajima (bez provjere prikladnosti), uplatno-isplatnim blagajnama i uređajima za provjeru autentičnosti novčanica.

Kolona s naslovom „*Novčanice sortirane kao nepodobne*“ je podskup ukupnog broja obrađenih novčanica i treba da sadrži broj novčanica koje su uređaji klasifikovali kao originalne i nepodobne (tj. kategorija 4b). Ova stavka podataka odnosi na CRM, COM, TARM i BPM uređaje za recikliranje novčanica, kao i na CCM sa neobaveznom provjerom podobnosti.

Kolona s naslovom „*Novčanice vraćene u opticaj*“ je podskup ukupnog broja obrađenih novčanica i:

- a) Za CRM, COM, i TARM uređaje, treba da sadrži broj novčanica koje su uređaji klasificirali kao originalne i podobne (tj. kategorija 4a) i koje su isplaćene klijentima kako je određeno na osnovu statistike uređaja;
- b) Za BPM i CCMs uređaj sa opcionom provjerom prikladnosti treba da sadrži broj novčanica koje su klasifikovane kao originalne i prikladne (tj. kategorija 4a) od strane uređaja i nisu vraćene Centralnoj banci, već zadržane sa namjerom ponovnog vraćanja u platni promet.

Broj novčanica distribuiranih preko uređaja kojima rukuje klijent i bankomata

Broj novčanica distribuiranih preko uređaja
kojima rukuje klijent i bankomata

Ukoliko Centralna banka prihvati izuzetak za udaljene podružnice definisane u skladu sa ovom odlukom, ovi podaci su obavezni za obveznika. Obveznici moraju konsultovati Centralnu banku da utvrde da li se ovi podaci moraju izveštavati.

	Ukupan broj obrađenog kovanog novca	Kovani novac sortiran kao nepodoban	Kovani novac vraćen u opticaj
0,05 KM			
0,10 KM			
0,20 KM			
0,50 KM			
1KM			
2KM			
5KM			

U gore navedenoj tabeli, kolona s naslovom „*Ukupan broj obrađenog kovanog novca*“ mora da sadrži ukupan broj kovanog novca čija je autentičnost i podobnost provjerena na uređajima za obradu kovanog novca, tj. CPM.

Kolona s naslovom „*Kovani novac sortiran kao nepodoban*“ je podskup ukupnog broja obrađenog kovanog novca i treba da sadrži broj kovanica koje su CPM uređaji klasifikovali kao nepodobne i sumnjive.

Kolona s naslovom „*Kovani novac vraćen u opticaj*“ je podskup ukupnog broja obrađenih kovanica koje su vraćene u opticaj.

* Ukoliko Centralna banka tako odluči, ne obuhvata se kovani novac koji se vraća Centralnoj banci.

DODATAK 3 UDALJENE PODRUŽNICE OBVEZNIKA

Ove informacije dostavljaju samo obveznici koje imaju udaljene podružnice kako je definisano ovom odlukom.

1 Informacije o obvezniku

Naziv obveznika
Izvještajni period

2. Podaci

Naziv udaljene podružnice	Adresa	Broj novčanica distribuiranih putem uređaja kojima rukuje klijent i bankomata
---------------------------	--------	---